

Nokian kirkot

Historiaa

Nokia taitaa olla maailmalla tunnetuin Suomen paikkakunta tai ainakin paikkakunnan nimi, vaikka Nokia brändinä ei enää olekaan yhtä iso kuin joskus, eikä puhelimia ole koskaan valmistettu Nokialla.

Historian vaiheita

Nokia on osa Pirkkalan ikivanhaa pitäjää. Vuonna 1922 Pirkkala jaettiin Etelä-Pirkkalaksi (nykyinen Pirkkalan kunta) ja Pohjois-Pirkkalaksi eli Nokiaksi. Vuonna 1937 niin sanottu Harjun jakokunta (nykyisen Tampereen läntisin osa Pispalanharjulla sijaitsevasta Rajaportista alkaen) siirrettiin Tampereen osaksi ja Nokiasta tuli kauppa.

Nuijasota 1500-luvun lopussa liittyi vahvasti Nokiaan. Ratkaisevat taistelut käytiin Nokian kartanon mailla Emäkosken rannalla. Kansalaissoitaan ja maamme itsenäistymiseen osaltaan vaikuttaneet Laukon kartanon torpparihäädöt vuonna 1907 alkoivat Tottijärvellä.

Nokian kaupunki sai nykyisen muotonsa 1970-luvulla, kun Suoniemen ja Tottijärven kunnat liitettiin Nokiaan.

Merkittävä teollisuuspaikka

Nokia-nimi tulee tummista turkiseläimistä, soopeleista (nokinäätä), vaikka niitä ei Nokialla esiinnykään.

1860-luvulla Knut Fredrik Idestam perusti Emäkosken rannalle puuhiomon, joka vuonna 1922 kehittyi Nokia-yhtymäksi, johon kuului myös Nokian Gummitehdas, perustettu vuonna 1904. Monialayritys tuotti erilaisia puunjalostustuotteita, kumisaappaita, autonrenkaita ja sähkökaapeleita. Matkapuhelin-Nokian juuret ovat kaapelituotannossa, jolla ei enää ole yhteyttä Nokian kaupunkiin. Myös jalkineteollisuus on jo loppunut Nokialla, mutta renkaiden tuotanto jatkuu. Muuta teollisuutta Nokialla on esimerkiksi Paperitehdas (SCA), SOK:n mylly, Patrian lentokonemoottoritehdas, dieselmoottoireita valmistava Agco-Power ja alumiinitehdas Purso. Nanson tekstiilitehdas on viimeisin lopettamaan joutunut perinteinen nokialaisyrittäjä.

Tämän keskellä seurakunta

Nokia on noin 33 000 asukkaan tehdaskaupunki, mutta samalla Tampereen seutukunnan yhteistä työssäkäynti- ja asuinalueita. Seurakunta on täyttänyt omaa paikkaansa ihmisten arjessa ja juhlassa aikojen vaihtuessa, ja tekee niin edelleen. Seurakunnan jäsenmäärä on noin 23 000 henkeä, työntekijöitä on noin 70.

Nokian seurakunnan kirkot

Nokian Kirkko

Nokia oli pitkään osa Pirkkalan ikivanhaa pitäjää. Kaikki varhaisemmat kirkot sijaitsivat nykyisen Pirkkalan puolella, jälkiä näistä kirkoista on jäänyt hyvin vähän. Nokian (siis silloisen Pirkkalan) kirkko valmistui 1838 liki kymmenen vuoden rakennustöiden jälkeen.

Kirkko on Carl Ludvig Engelin toimiston suunnittelema, rakennuksen esikuvana on ollut Rooman Pantheon-temppeli täysympyrämuotoineen ja koko salin peittävine kattokupoleineen. Pyöreä muoto rikottiin remonteissa 1904 ja 1907, jolloin alkuperäinen sakasti muutettiin kuoriksi ja uusi sakasti rakennettiin sen taakse. Saarnatuoli siirrettiin alttarin yläpuolelta sen oikealle puolelle ja urkuparveke laajennettiin lehteriksi. Kirkon ensimmäiset urut olivat vuodelta 1876, uudet urut hankittiin vuonna 1907.

1973–1974 kirkossa toteutettiin perusteellinen korjaustyö arkkitehti Seppo Rihlaman johdolla. Penkit pehmustettiin, hankittiin marmorinen alttaripöytä, uudet kirkkotekstiilit ja uudet urut (Kangasalan urkutehdas, 32 äänikertaa) ja kirkon väritystä muutettiin. Kirkon lattia kuvaa maata ja taistelevaa seurakuntaa, katto taivasta ja riemuitsevaa seurakuntaa. Kupolin ylöspäin syvenevä sininen symboloi riemun lisääntymistä lähempänä Jumalaa ja sen alla kulkeva oranssi raita ajan ja iäisyyden rajaa. Pilasterit kuvaavat pyhien yhteyttä ja sitä, että Jeesuksen sovitus työn vuoksi ihmisillä on pääsy maasta taivaaseen. Seinien keltainen on voittajan, kuninkaan ja Kristuksen väri.

Samassa yhteydessä kirkon alle rakennettiin monitoimitila ja kirkkomuseo, jossa on Nokian seurakunnan esineiden pysyvä näyttely (noin 100 esinettä). Monitoimitilan vihreät sävyt viittaavat paimenpsalmiin 23. Sateenkaari katossa muistuttaa Jumalan lupauksesta vedenpaisumuksen jälkeen (1. Moos. 9). Kirkkomuseon sininen lattia kuvaa merta, katto taivasta ja seinät Kristus-kalliota.

Vuonna 1907 kirkkoon hankittiin Felix Frangin maalaama alttaritaulu. Vuonna 1937 alttarikaide ja saarnastuoli koristeltiin Väinö Richard Rautalinin kuparireliefeillä ja alttarin molemmin puolin sijoitettiin Lennart Segerstrålen lasimaalaukset.

Siuron Kirkko

Puujugendtyylinen, rakennusmestari Heikki Tiitolan suunnittelema, korkealta kalliolta kohti järven selkää katseleva Siuron kirkko rakennettiin alun perin vuonna 1910 rukoushuoneeksi. Kirkoksi rakennus vihittiin vuonna 1938. Siuron rukoushuoneyhdistys lahjoitti kirkon Nokian seurakunnalle vuonna 1956.

Nokialaisen Jaakko Niemisen suunnitteleman peruskorjauksen yhteydessä 1980-luvulla kirkkosali tehtiin muuntuvaksi monitoimitilaksi. Jumalanpalvelushuone kyetään kalustamaan helposti myös konserttisaliksi, lounastilaksi ja juhlahuoneeksi.

Nykyiset 8-äänikertaiset urut ovat kirkon toiset. Ne on rakennettu Kangasalan urkutehtaalla vuonna 1958. Alttaritaulun on maalannut Lauri Hämäläinen vuonna 1951. Sen aiheena on ”Jeesus saarnaa venheestä”.

Vuonna 1918 Siuron kirkko oli tammikuusta heinäkuuhun pois alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan. Tuohon aikaan kirkko oli aluksi punaisten sairaalana ja keväällä valkoisten kasarmina ja ruokalana. Vuonna 1940 kirkko oli vähän aikaa Karjalan siirtolaisten majapaikkana.

Tottijärven Kirkko

Tottijärven puinen kirkko valmistui vuonna 1841 ja vihittiin käyttöön 1.1.1842. Sen suunnittelusta vastasi intendentin konttori, jonka johtajana toimi Carl Ludvig Engel, varsinaisesta suunnittelusta vastasivat arkkitehdit Arppe ja Gustavsson. Rakentaminen aloitettiin ilman piirustuksia vuonna 1833. Suunnitelmien puutteen vuoksi keisari keskeytti rakentamisen ja sitä voitiin jatkaa vasta kolmen vuoden kuluttua Engelin laadittua kirkolle piirustukset, jotka lopulta toteutuivat peilikuvana.

Tottijärven vanha kirkko, joka rakennettiin vuonna 1694 ja purettiin vuonna 1848, oli aikanaan matalana siipenä nykyisen tapulin kyljessä. Kylän kirkkomaata hallitseva Mikko Lajanderin rakentama kellotapuli on vuodelta 1773. Kirkonkello on vanhin Nokialla käytössä olevista kelloista. Gabriel Kurki lahjoitti sen vanhaan kirkkoon vuonna 1703. Vanhan tavan mukaan sanomakellot kuuluttavat edelleenkin Tottijärvellä vainajan iän. Isolla kellolla kumahtavat täydet kymmenet ja pienemmällä yksittäiset lisävuodet. Hautausmaa on kirkon pihapiirissä, samoin 1970-luvulta peräisin oleva seurakuntatalo.

Urkulehteri kirkkoon rakennettiin vuonna 1896. Nykyiset 10-äänikertaiset urut ovat kirkon toiset. Ne on rakennettu Kangasalan urkutehtaalla vuonna 1964. Kirkon alttaritaulu, ”Wapahtaja opetuslapsineen ehtoollisella”, on vuodelta 1854. Sen on maalannut Carl Fredrik Blom.

Suoniemen Kirkko

Suoniemen kirkko on Nokian vanhin kirkko ja se on pyhitetty apostoli Johanneksen nimikkokirkoksi. Rakennus valmistui vuonna 1803 ja vihittiin käyttöön 16.10.1803. Erillinen kellotapuli valmistui vuonna 1820. Kirkko on tyypiltään tasavartinen, sisäviisteinen ristikirkko. Kirkon suunnittelija on mylläri Gustav Stenman.

Kirkon lähellä on museokäytössä oleva lainamakasiini vuodelta 1860 ja niin ikään museona oleva lääninlääkäriin käyttämä ruumiiden leikkaushuone, joka oli alkuperäiskäytössä vielä 1950-luvulla.

Kirkon pneumaattiset 12-äänikertaiset urut ovat säilyneet täysin alkuperäisinä rakentamisvuodestaan 1903. Urut rakensi Kangasalan urkutehtaan perustajan Anders Thulén poika Bror Axel Thulé. Alun perin kirkon alttariseinällä oli puusta veistetty naivistinen krusifiksi, joka nykyisin on esillä Nokian kirkkomuseossa. Vuonna 1903 se korvattiin Felix Frangin maalauksella, jonka aiheena on Kristuksen ristiinnaulitseminen. Saarnatuolin takana oleva Hannu Konolan lasimaalaus on nimeltään ”Mooseksen palava pensas”.

Pinsiön Kirkko

Pinsiön kyläkirkkohanke sai alkunsa marraskuussa vuonna 1930 Pinsiössä pidetyssä ompeluseurassa. Pinsiön rukoushuoneyhdistys rakennutti kirkon Erkki ja Aino Metsäsen vuonna 1934 lahjoittamalle tontille. Valmis kirkko lahjoitettiin Nokian seurakunnalle vuonna 1950.

Kirkon alkuperäiset piirustukset laati rakennusmestari Sulo Ylinen, mutta maanviljelijä Erkki Metsäsen korjasi ja muutti niitä ennen kuin kirkkoa alettiin rakentaa. Rakennus oli alun perin tarkoitettu rukoushuoneeksi. Kun Pinsiöön lahjoitettiin Nokian kirkon vanha alttarikaide, suunnitelmat ja piirustukset muuttuivat. Rakennettiin kirkko, jonne suunniteltiin ja toteutettiin myös penkit, alttaripöytä ja saarnatuoli.

Vuoden 2000 lokakuussa Pinsiön kirkossa syttyi sähkölaitteista tulipalo. Korjaus- ja kunnostustöiden jälkeen kyläkirkko otettiin uudelleen käyttöön helluntaina vuonna 2001. Kyläläisten talkootyön viimeisin voimannäyttö on kellotapulien rakentaminen. Kirkonkello on kutsunut väkeä jumalanpalveluksiin 8.12.2013 alkaen.

Pinsiön kirkon alttaritaulun aihe on ”Hän on ylösnoussut”. Etupihan Muistopurje-veistoksen on tehnyt pinsiöläinen taiteilija Jari Antila vuonna 2002.